

21.3.2012

1 (5)

VALTIOVARAINMINISTERIÖLLE

Asia: Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 29.2.2012; VM 125:02/2007; Julkishallinnon tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt -loppuraportista

Vakuutusoikeus lausuu asia-kohdassa mainitusta loppuraportista kunnioittaen seuraavaa:

1. Yleistä ja nykykäytäntö

Vakuutusoikeus on erityistuomioistuin, jonka tehtävänä on antaa laadukasta ja tehokasta oikeusturvaa sosiaaliturvan muutoksenhakijoille. Raportissa mainitut asiat tulevat vakuutusoikeudessa sovellettavaksi lähinnä silloin, kun vakuutusoikeudelta pyydetään tietoja sen tietovarannoista taikka silloin, kun vakuutusoikeus käyttää toisen viranomaisen tietovarantoja omassa toiminnassaan.

1.1. Tietoluovutukset ratkaisutoimintaan liittyen (vakuutusoikeus on tietojen luovuttaja)

Vakuutusoikeuden ratkaisutoiminta perustuu pääasiassa kirjalliseen paperimuodossa olevaan asiakirja-aineistoon. Ratkaisutoiminnassaan vakuutusoikeus soveltaa oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistumissa annettua lakia (381/2007; HallprosJulkL). Siltä osin kuin HallprosJulkL:ssa ei toisin säädetä, sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999; JulkL) tai vuosien 1951 - 1998 aikana kertyneisiin asiakirjoihin JulkL:n edeltäjää, lakia yleisten asiakirjain julkisuudesta.

Vakuutusoikeudessa käsitellään hyvin paljon sellaisia asioita, joissa on kysymys henkilön terveydentilasta tai hänen taloudellisesta tilanteestaan ja siten useat tiedot ovat luovutusrajoitusten alaisia. Vakuutusoikeuden oikeudenkäynnin julkisuuden kannalta keskeisimmät salassapitoperusteet on säädetty JulkL:n 24 §:n 1 mom:n 20 ja 23 - 32 kohdissa. Näistä lainkohdista tulevat yleensä sovellettaviksi vain 23 kohta, joka koskee henkilön taloudellista asemaa kuvaavia tietoja, ja 25 kohta, joka koskee henkilön terveydentilaa koskevia tietoja. Myös muut JulkL:n 24 §:n salassapitoperusteet (esim. liikesalaisuus) voivat tulla sovellettaviksi. Lisäksi vakuutusoikeudessa tulevat sovellettavaksi tuomioistuimen neuvottelua koskevat salassapitosäännökset. Tiedonsaantioikeudessa on otettava huomioon myös se, onko tietojen pyytäjä asianosaisasemassa kyseessä olevassa asiassa vai onko tietojen pyytäjä muu kuin asianosainen.

Vakuutusoikeus Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telekopio	Sähköposti
PL 338 00121 HELSINKI	Lönnrotinkatu 18 00120 HELSINKI	029 564 3200	029 564 3100	vakuutusoikeus@oikeus.fi

21.3.2012

2 (5)

Vakuutusoikeudessa ei ole sähköistä asiakirjojen arkistointia, vaan asiakirjat arkistoidaan pääsääntöisesti paperimuodossa ja myös tietoluovutukset tapahtuvat pääsääntöisesti paperimuodossa. Vakuutusoikeuden antamat todistukset, kuten esimerkiksi lainvoimaisuus- ja vireilläolotodistukset eli diaariotteet ovat maksuttomia, samoin kuin kuitti asiakirjojen vastaanottamisesta. Diaaritietojen antamisesta asianosaiselle peritään korvaus vain, jos siitä, kun asianomainen edellisen kerran sai tarkastettavakseen rekisterin tiedot, on kulunut vähemmän kuin yksi vuosi. Erikseen pyydetty asiakirjat ovat kuitenkin maksullisia. Maksut perustuvat tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun valtioneuvoston asetuksen (1214/2010) 8 ja 10 §:ään.

Yleinen julkisuusperiaate edellyttää, että kansalaiset saavat tietoa tuomioistuimissa vireillä olevista ja ratkaistuista asioista ja asiakirjoista. Tällä hetkellä tuomioistuinten julkiset diaaritiedot näytetään Tuomioistuinten kyselykäyttöjärjestelmässä (Kyösti). Yleisöllä on mahdollisuus selailla ja hakea tuomioistuimeen saapuneiden asioiden julkisia diaaritietoja asiakaspääteeltä tuomioistuimen kirjaamossa.

1.2. Tietoluovutukset tutkimustoimintaan liittyen (vakuutusoikeus on tietojen luovuttaja)

Vakuutusoikeuden ratkaisutoiminta kiinnostaa myös tutkijoita, lähinnä opiskelijoita. Tutkimustoimintaan liittyen tietoluovutukset hoidetaan pääsääntöisesti siten, että tutkija tulee tutustumaan vakuutusoikeuden asiakirja-aineistoon vakuutusoikeuteen. Sähköistä tietojen luovutusta ei ole tältä osin käytetty.

1.3. Vakuutusoikeuden tietopyynnöt muilta viranomaisilta (vakuutusoikeus on tietojen käyttäjä)

Ratkaisutoiminnassaan vakuutusoikeus käyttää muun muassa seuraavia sähköisiä kyselypalveluja:

Väestötietojärjestelmä (VTJ)

- käyttö on maksullista ja jokainen kysely ja virkatuloste maksaa erikseen. Kustannukset käytöstä hoidetaan keskitetysti Oikeushallinnon tietotekniikkatoimiston (OTTK) kautta tuomioistuinten yhteisinä it-menoina.

VTJ:n kyselymaksut 9.2.2012 alkaen

- väestötietojärjestelmän tiedot (kysely henkilötunnuksella) 0,16 €/kysely
- henkilön tunnistus (haku nimellä) 0,29 €/kysely
- tulosteet 0,29 €/kysely
- kuukausimaksu/käyttäjätunnus 1,00 €

ePorttipalvelu

Oikeusministeriö on tehnyt sopimuksen Kauppalehden kanssa, jonka mukaisesti oikeushallinnon viranomaisilla on käytössään ePorttiselainpalvelu. Tehty sopimus kattaa tietyt ePorttiin sisältyvät palvelut. Kustannukset ePorttipalvelun käytöstä hoidetaan keskitetysti OTTK:n kautta tuomioistuinten yhteisinä it-menoina.

Vakuutusoikeus Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telekopio	Sähköposti
PL 338 00121 HELSINKI	Lönnrotinkatu 18 00120 HELSINKI	029 564 3200	029 564 3100	vakuutusoikeus@oikeus.fi

21.3.2012

3 (5)

KTJ-tietopalvelu

KTJ-palvelun käyttöönotto edellyttää sopimusta ja Maanmittauslaitoksen käyttöluvan. Vakuutusoikeus on tehnyt sopimuksen Maanmittauslaitoksen kanssa. Palvelun käyttö lupaa ja käyttäjätunnuksia ei hoideta keskitetysti oikeusministeriöstä, vaan jokainen virasto hoitaa itse oikeudet palveluun. Selaintietopalvelun viranomaiskäyttö on maksutonta.

Lisäksi vakuutusoikeuslaki mahdollistaa tiettyjen muutoksenhakuasiaan liittyvien tietojen kyselyn sähköisesti Kansaneläkelaitokselta, mutta tätä toimintoa varten ei ole vielä saatu rakennettua tietoteknistä yhteyttä vakuutusoikeuden ja Kansaneläkelaitoksen välille.

2. Vakuutusoikeuden näkemykset työryhmän ehdotuksista

2.1. Tietoluovutuksista perittäviä maksuja koskevat periaatteet, niiden toteuttaminen ja vaikutukset

Vakuutusoikeus kannattaa loppuraportissa esiin tuotuja kahta periaatetta tietoluovutuksista perittävien maksujen osalta. Ehdotusten toteutuminen ei kuitenkaan käytännössä tulisi vaikuttamaan kovinkaan paljoa niihin tilanteisiin, joissa vakuutusoikeus on tietojen luovuttaja (kts. edellä kohdat 1.1 ja 1.2), koska tälläkin hetkellä vakuutusoikeudessa peritään maksuja lähinnä vain paperimuodossa annettavista asiakirjojen jäljennöksistä.

Vakuutusoikeuden kannalta merkityksellistä olisi kuitenkin se, että julkisen hallinnon viranomaisten välisestä tiedon sähköisestä vakiomuotoisesta luovutuksessa viranomaistarkoituksessa ei perittäisi maksuja, jolloin esimerkiksi VTJ:n kyselymaksut ja ePorttipalvelu muuttuisivat vakuutusoikeuden käsityksen mukaan maksuttomiksi, mikä näkyisi suoraan OTTK:n tuomioistuinten yhteisissä it-menoissa ja sitä kautta myös vakuutusoikeuden toimintamäärärahojen säästönä.

Vakuutusoikeus yhtyy loppuraportin kohdassa 4.1 (Vaikutukset tietojen hyödyntäjien kannalta) esitettyyn ja korostaa erityisesti viranomaisten välisen tietojen yhteiskäytön ja sen maksuttomuuden etuja, mutta myös yritysten, yhteisöjen ja kansalaisten näkökulmasta saavutettavia hyötyjä.

2.2. Julkisen hallinnon avoimen datan lisenssimalli ja sen soveltuvuus julkisen hallinnon sellaisiin tietoihin, joiden luovuttamiselle ei ole mitään lainsäädäntöön perustuvia rajoituksia

Vakuutusoikeuden tietovarannot sisältävät pääsääntöisesti sellaista tietoa, joiden luovuttamiseen kohdistuu lainsäädäntöön perustuvia rajoituksia. Näin ollen julkisen hallinnon avoimen datan lisenssimalli ei tule kyseeseen niissä tilanteissa, joissa vakuutusoikeus on tietojen luovuttaja.

Kun ajatellaan tilanteita, joissa vakuutusoikeus on tietojen käyttäjä, on todettava, että vakuutusoikeuden käyttötarpeet rajoittuvat lähinnä yksittäisen ratkaisutoimintaan liittyvän asian tietojen tarkistamiseen, eikä vakuutusoikeuden tiedossa tällä hetkellä ole sellaisia toimintoja, joissa olisi tarvetta esimerkiksi lisenssimallin kohdassa 2.1. mainituille käyttötavoille.

Vakuutusoikeus Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telekopio	Sähköposti
PL 338 00121 HELSINKI	Lönnrotinkatu 18 00120 HELSINKI	029 564 3200	029 564 3100	vakuutusoikeus@oikeus.fi

21.3.2012

4 (5)

Yleisenä kannanottonaan vakuutusoikeus kuitenkin toteaa, että julkisen hallinnon avoimen datan lisenssimalli soveltuu tilanteisiin, joissa tietoineistojen luovuttamiselle ei ole mitään lainsäädäntöön perustuvia rajoitteita. Kun tiedot ovat vapaasti saatavissa, tulee se edistämään innovatiivisuutta ja erilaisten hankkeiden kehittämistä.

2.3. Perusrekisteritietojen käyttöehdot ja niiden soveltaminen perusrekisterien ja julkisen hallinnon viranomaisten tietovarantojen tietojen käsittelyyn ja luovuttamiseen.

Vakuutusoikeus pitää hyvänä sitä, että perusrekisteritietojen käyttämisestä laaditaan yleiset käyttöehdot, jolloin tietojen luovuttamista ja käyttämistä koskevat yleiset ja yhteiset periaatteet ovat kaikkien saatavilla. Vakuutusoikeus toteaa myös, että käyttöehdot soveltuvat hyvin ehtojen kohdassa 1.2 (Soveltamisala) mainittujen perusrekistereiden tietojen käsittelyyn ja luovuttamiseen.

Tuomioistuintoiminnan ja erityisesti vakuutusoikeuden edellä kohdassa 2.2. todettuihin käyttötarkoitusten osalta on kuitenkin todettava, ettei järjestelmästä saa tehdä liian byrokraattista (käyttöehtojen kohta 2. Tietojen käsittelyä koskeva päätös tai lupa), vaan edelleenkin yksittäisessä asiassa esimerkiksi osoitetietojen tarkistaminen tulisi hoitua sähköisen järjestelmän kautta samalla tavoin kuin nykyisinkin.

2.4. Ehdotetut toimenpiteet ja tehtävät sekä tietovarantojen kartoitus

Loppuraportissa on selkeästi kuvattu ja eritelty valtiovarainministeriön, muiden ministeriöiden sekä virastojen tehtävät. Virastojen tehtävien osalta on kuitenkin tärkeää, että valtiovarainministeriöltä ja omalta hallinnonalan ministeriöltä tulee selkeät toimintaohjeet ja että hanketta viedään eteenpäin koordinoitusti. Virastoille on myös varattava riittävät resurssit virastoille määriteltyjen tehtävien hoitamiseen.

Vakuutusoikeuden tietovarannot koostuvat lähinnä lainkäyttöasioiden ja hallintoasioiden diaareista sekä lainkäyttöasioihin ja hallinnollisiin asioihin liittyvästä asiakirjamateriaalista. Asiakirjamateriaali sisältää, kuten aiemmin on todettu, paljon sellaista aineistoa, johon kohdistuu lainsäädännön kautta luovutusrajoituksia. Tältä osin vakuutusoikeus yhtyykin siihen loppuraportissa esitettyyn kantaan, jonka mukaan luovutus- ja muiden rajoitusten alaisen tietojen määrittäminen järjestelmätasolla olisi erittäin vaikeaa ja että käyttörajoitusten alaisen tietojen luovuttaminen tulee jatkossakin perustumaan lupahakemukseen ja rekisterinpitäjän sen pohjalta tekemään harkintaan. Tulevaisuudessa arkistolaitoksen SÄHKE-normien mukaisen tietojärjestelmän myötä sähköinen tiedonsiirto saattaa onnistua paremmin, kun kaikki salassa pidettävät osiot on määritelty ja niihin pääsy kielletty. Tämä ei kuitenkaan tule olemaan vakuutusoikeudessa ajankohtaista vielä vuosiin.

Sen sijaan vakuutusoikeus näkee tärkeäksi hankkeen kehittämisen myös siihen suuntaan, että vakuutusoikeuden toiminnassa on tulevaisuudessa mahdollista hyödyntää vakuutusoikeuden alaisen muutoksenhakulautakuntien ja eri vakuutusoikeuden toimintaan liittyvien viranomaisten ja julkisoikeudellista tehtävää hoitavien laitosten välistä sähköistä yhteistyötä asiakirjaliikenteen ja rekisteritietojen osalta.

Vakuutusoikeus
Postiosoite

Käyntiosoite

Puhelin

Telekopio

Sähköposti

PL 338
00121 HELSINKI

Lönnrotinkatu 18
00120 HELSINKI

029 564 3200

029 564 3100

vakuutusoikeus@oikeus.fi

21.3.2012

5 (5)

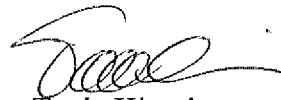
Vakuutusoikeus toteaa lopuksi, että vakuutusoikeudessa ei ole vielä tehty julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain (634/2011) 7 §:n mukaista kokonaisarkkitehtuurin kuvausta ja suunnitelmaa. Tietovarantojen kartoitusta on käsitelty kuitenkin vakuutusoikeuden tietoturvasuunnitelmassa, joka tulee vakuutusoikeuden varautumissuunnitelman liitteeksi. Myös vakuutusoikeuden asiakirjahallinnon ja arkistotoimen ohjeistuksessa on määritelty vakuutusoikeuden tietovarantojen sisältöä.

Ylituomari



Juha Pystynen

Kansliapäällikkö



Tuula Kivari

Vakuutusoikeus
Postiosoite

PL 338
00121 HELSINKI

Käyntiosoite

Lönnrotinkatu 18
00120 HELSINKI

Puhelin

029 564 3200

Telekopio

029 564 3100

Sähköposti

vakuutusoikeus@oikeus.fi